MỘT SỐ YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN ĐỘNG CƠ HỌC TẬP CỦA SINH VIÊN TRƯỜNG ĐẠI HỌC ĐIỀU DƯỠNG NAM ĐỊNH

CHU THỊ THƠM
Khoa Khoa học cơ bản,
Trường Đại học Điều dưỡng Nam Định

Nhận bài ngày 15/02/2025. Sửa chữa xong 20/02/2025. Duyệt đăng 27/02/2025.

Abstract

This paper focuses on analyzing factors affecting students' learning motivation at Nam Dinh University of Nursing. The research results show that there is an impact of subjective and objective psychological factors on students' learning motivation. However, the impact level of the factors is different. In which, subjective psychological factors affect learning motivation more than objective factors.

Keywords: *Learning motivation, influencing factors, students, Nam Dinh University of Nursing.*

1. Đặt vấn đề

Động cơ là một hiện tượng tâm lý phức tạp, có ý nghĩa quan trọng đối với cá nhân. Động cơ thúc đẩy con người hoạt động, có những hành vi ứng xử nhất định. Với tư cách là cái thúc đẩy con người hoạt động, động cơ gắn liền với việc thỏa mãn các nhu cầu được phản ánh trong tâm lý con người, trở thành động lực thôi thúc con người hoạt động. Động cơ học tập (ĐCHT) là yếu tố ảnh hưởng trực tiếp đến hoạt động học tập, tự học của người học. Hoạt động học tập ở trường đại học của sinh viên (SV) là hoạt động học tập - nghề nghiệp. Những giá trị sẽ nhận được (mà SV ý thức một cách sâu sắc) chính là động lực để SV hoàn thành xuất sắc những mục tiêu phấn đấu do họ đề ra. Vì vậy, đối với SV, ĐCHT được nảy sinh, hình thành và phát triển trong quá trình SV tiến hành hoạt động học tập để chuẩn bị cho nghề nghiệp trong tương lai. Để đáp ứng được yêu cầu của xã hội trong tình hình kinh tế - chính trị - văn hóa như hiện nay thì SV phải năng động, có khát vọng - hoài bão vươn lên, có trình độ chuyên môn cao và có khả năng sáng tạo. Do đó, tích cực hóa ĐCHT trong học tập của SV có vai trò quan trọng trong việc hình thành một lớp người lao động chuyên môn cao cho ngày mai. Trong quá trình hình thành ĐCHT của SV, có rất nhiều yếu tố ảnh hưởng đến ĐCHT của SV, chúng tôi chia thành hai nhóm là các yếu tố chủ quan và nhóm các yếu tố khách quan.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số khái niệm cơ bản

Theo Từ điển tiếng Việt, "Động cơ là những gì thôi thúc con người có những ứng xử nhất định một cách vô thức hay hữu ý và thường gắn liền với những nhu cầu" [1, tr. 32].

Theo Nguyễn Quang Uẩn (2003): "Động cơ là cái thúc đẩy con người hoạt động nhằm thỏa mãn nhu cầu, là cái làm nảy sinh tính tích cực và quy định xu hướng của hướng tích cực đó. Động cơ là động lực kích thích trực tiếp, là nguyên nhân trực tiếp của hành vi" [2, tr. 32]. Theo Phan Trọng Ngọ, "ĐCHT là cái mà việc học của họ phải đạt được để thỏa mãn nhu cầu của mình. Nói ngắn gọn, học viên học vì cái gì thì đó chính là ĐCHT của học viên" [3, tr. 233].

Như vậy ĐCHT đúng đắn sẽ khiến người học học tập một cách tích cực, hứng thú, say mê; ngược lại, ĐCHT không phù hợp làm cho người học chán nản, việc học tập mang tính chất đối phó, miễn cưỡng.

Email: chuthithom@ndun.edu.vn

Do vậy, nghiên cứu để xây dựng ĐCHT đúng đắn cho người học là rất cần thiết để nâng cao chất lượng dạy và học trong nhà trường.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu sử dụng các phương pháp nghiên cứu như: phương pháp trắc nghiệm, phương pháp điều tra bằng bảng hỏi, phương pháp phỏng vấn. Phương pháp điều tra bằng bảng hỏi gồm 11 câu hỏi. Nội dung của câu hỏi nhằm thu thập thông tin và số liệu theo từng vấn đề điều tra. Trong đó có những câu hỏi có tính chất ràng buộc nhau để kiểm tra độ tin cậy của câu trả lời. Để thu được kết quả điều tra trung thực và khách quan từ phía khách thể, chúng tôi thiết kế những câu hỏi rõ ràng và tạo điều kiện tốt nhất để khách thể có thể thoải mái khi trả lời các câu hỏi. Chúng tôi hướng dẫn và giải thích những điều cần thiết và yêu cầu khách thể trả lời trung thực, không trao đổi trong quá trình trả lời, thời gian cho khách thể trả lời là 15 phút.

2.3. Yếu tố khách quan và chủ quan ảnh hưởng đến động cơ học tập của sinh viên Trường Đại học Điều dưỡng Nam Định

Để tìm hiểu ảnh hưởng của các yếu tố khách quan và chủ quan đến ĐCHT của SV ở mức độ nào chúng tôi đã đưa ra câu hỏi: *"Theo bạn những yếu tố dưới đây ảnh hưởng đến ĐCHT trong học tập của bạn ở mức độ nào?"*, kết quả thu được ở bảng sau:

Yếu tố		Mức độ			$\bar{x}$	Thứ bậc
		Ảnh hưởng nhiều	Ảnh hưởng bình thường	Hầu như không ảnh hưởng		
		SL	SL	SL		
Nhóm 1	1.1	97	71	19	2.42	
	1.2	9	159	19	1.95	
	1.3	25	104	58	1.82	
	1.4	50	94	43	2.04	
	1.5	12	70	105	1.50	
	1.6	83	86	18	2.35	
	1.7	87	62	38	2.26	
					2.04	**5**
Nhóm 2	2.1	37	106	44	1.96	
	2.2	80	55	52	2.15	
	2.3	94	56	37	2.30	
	2.4	102	48	37	2.35	
	2.5	94	74	19	2.40	
					2.23	**4**
Nhóm 3	3.1	103	68	16	2.47	
	3.2	71	90	26	2.24	
					2.35	**3**
Nhóm 4	4.1	98	82	7	2.49	
	4.2	100	79	8	2.49	
	4.3	97	51	39	2.31	
	4.4	80	54	53	2.14	
	4.5	132	45	10	2.65	
					2.41	**2**
Nhóm 5	5.1	86	80	21	2.35	
	5.2	129	46	12	2.63	
	5.3	124	53	10	2.61	
	5.4	150	20	17	2.71	
	5.5	121	54	12	2.58	
	5.6	133	35	19	2.61	
	5.7	119	60	8	2.59	
	5.8	142	35	10	2.71	
					2.59	**1**

Bảng 1: Yếu tố ảnh hưởng đến ĐCHT trong học tập của SV

Nhóm 1: Ảnh hưởng của gia đình: 1.1: Sự quan tâm của cha mẹ ; 1.2: Nghề nghiệp của cha mẹ; 1.3: Hoàn cảnh kinh tế gia đình; 1.4: Gia đình có truyền thống trong học tập; 1.5: Dòng họ khuyến khích con cháu học hành; 1.6: Thái độ của cha mẹ đối với ngành bạn đang học; 1.7: Mong muốn cho con học hành của cha mẹ.

Nhóm 2: Ảnh hưởng của nhà trường: 2.1: Cơ sở vật chất trang thiết bị; 2.2: Uy tín của trường đào tạo/ ngành đào tạo; 2.3: Phong trào học tập, nghiên cứu của lớp/khoa/trường; 2.4: Hình ảnh người giáo viên mà mình mến mộ; 2.5: Sự góp ý của giáo viên.

Nhóm 3: Ảnh hưởng của bạn: 3.1: Sự quan tâm giúp đỡ của bầu bạn; 3.2: Sự cạnh tranh giữa các cá nhân và nhóm bạn.

Nhóm 4: Yêu cầu của kinh tế - xã hội; 4.1: Đòi hỏi của xã hội với nguồn nhân lực có trình độ cao; 4.2: Xu thế toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế; 4.3: Sự chi trả tiền đào tạo cho những SV có thành tích học tập cao; 4.4: Những giải thưởng, học bổng nhà nước trao tặng; 4.5: Cơ hội làm việc tốt và lương cao.

Nhóm 5: Yếu tố tâm lý chủ quan: 5.1: Tính cách của bản thân; 5.2: Ý thức tự khẳng định năng lực học tập của mình; 5.3: Ý thức tự giác học tập; 5.4: Sự hứng thú đối với học tập; 5.5: Ý thức của bản thân về trách nhiệm với gia đình và xã hội; 5.6: Niềm tin vào tương lai tươi sáng của ngành đang học; 5.7: Khả năng học tập của bản thân; 5.8: Mong muốn chuẩn bị tốt cho việc làm sau này.

Kết quả nghiên cứu ở bảng 1 cho thấy, ĐCHT trong học tập của SV chịu tác động bởi nhiều yếu tố tâm lý chủ quan và khách quan. Tuy nhiên, mức độ ảnh hưởng của các yếu tố này là không giống nhau. Theo kết quả điều tra thì các yếu tố tâm lý chủ quan ảnh hưởng đến ĐCHT trong học tập của SV lớn hơn yếu tố khách quan.

Trong 5 nhóm yếu tố chủ quan và khách quan ảnh hưởng đến ĐCHT trong học tập của SV thì nhóm các yếu tố tâm lý chủ quan ảnh hưởng nhiều nhất với ĐTB $\overline{x}$ = 2.59 đứng ở vị trí cao nhất, thứ hai là nhóm các yếu tố ảnh hưởng từ yêu cầu kinh tế - xã hội với ĐTB $\overline{x}$ = 2.41, thứ ba là nhóm các yếu tố ảnh hưởng từ bạn có ĐTB $\overline{x}$ = 2.35, nhóm yếu tố từ nhà trường và nhóm các yếu tố từ gia đình có mức độ ảnh hưởng bình thường đến ĐCHT trong học tập của SV với ĐTB $\overline{x}$ = 2.23 và $\overline{x}$ = 2.04.

2.3.1. Yếu tố tâm lý chủ quan

a. Mong muốn chuẩn bị tốt cho việc làm sau này và hứng thú học tập của bản thân

Đây là hai yếu tố tác động mạnh nhất đến ĐCHT trong học tập của SV, đa số SV cho biết hai yếu tố này có ảnh hưởng nhiều nhất đến ĐCHT trong học tập của họ. ĐTB của hai yếu tố này là $\overline{x}$ = 2.71. Kết quả này phản ánh được thực tế xã hội hiện nay: SV ra trường đang khó khăn khi xin việc làm. Nhiều SV ra trường phải chi một khoản tiền không nhỏ cho quá trình xin việc, không những thế nếu trong quá trình làm việc mà không có năng lực thì rất khó để giữ được vị trí của mình. Vì vậy, SV mong muốn chuẩn bị tốt những gì cần thiết nhất ngay trong quá trình học để có thể làm tốt công việc sau này. Bên cạnh đó, hứng thú đối với học tập sẽ giúp SV khắc phục được những khó khăn, trở ngại, hoàn thành mục tiêu mà bản thân đề ra. Nếu có thái độ thờ ơ, chán nản đối với học tập thì không thể đạt được thành tích gì. Vì vậy đây là hai yếu tố được đa số SV lựa chọn.

b. Ý thức tự khẳng định năng lực học tập của mình

Đây là yếu tố thứ hai được SV đánh giá cao mức độ ảnh hưởng của nó đối với ĐCHT trong học tập, có 129/187 SV cho rằng đây là yếu tố ảnh hưởng nhiều đến ĐCHT trong học tập của họ. ĐTB của khách thể là $\overline{x}$ = 2.63.Trong môi trường tập thể sự đánh giá của người khác đối với bản thân cá nhân rất quan trọng, vì thế cá nhân luôn có nhu cầu được thể hiện, được khẳng định năng lực của mình trước mọi người. Đặc biệt học tập mang tính chất trí tuệ cao nên việc khẳng định năng lực học tập sẽ là động lực thôi thúc SV vươn tới sự thành đạt trong học tập.

c. Niềm tin vào tương lai tươi sáng của ngành đang học và ý thức tự giác học tập

Đây cũng là 2 trong 5 yếu tố được SV đánh giá cao về mức độ ảnh hưởng của nó đối với ĐCHT trong học tập của họ. Có hơn 2/3 số SV cho biết yếu tố này có ảnh hưởng nhiều đến ĐCHT trong học tập của họ và ĐTB của toàn mẫu là $\overline{x}$ = 2.61. Đối với sự thành đạt của mỗi người thì niềm tin vào bản thân, vào công việc mình

làm, vào kết quả sẽ đạt được là rất quan trọng. Trong xã hội hiện nay có những ngành mà SV theo học đang gặp khó khăn trong xin việc và những ngành mà xã hội đang cần là một trong những động lực giúp SV nỗ lực, hứng thú đối với học tập. Vì vậy, yếu tố này được các SV đánh giá cao. Ba yếu tố còn lại trong nhóm yếu tố chủ quan cũng được SV đánh giá là có ảnh hưởng nhiều tới ĐCHT với ĐTB từ 2.35 đến 2.59.

2.3.2. Yếu tố khách quan

a. Ảnh hưởng từ gia đình

Mặc dù gia đình được coi là môi trường giáo dục đầu tiên trong cuộc đời mỗi con người nhưng đối với SV khi họ có sự độc lập nhất định thì sự ảnh hưởng của gia đình đối với ĐCHT lại không được đánh giá cao, chỉ ở mức bình thường. Nhóm nhân tố này xếp vị trí cuối cùng trong 5 nhóm yếu tố ảnh hưởng đến ĐCHT trong học tập của SV với ĐTB $\overline{x}$ = 2.04. Kết quả khảo sát cho thấy, mức độ ảnh hưởng của các yếu tố gia đình đến ĐCHT của SV là khác nhau. Trong đó sự quan tâm, động viên của cha mẹ và thái độ của cha mẹ đối với ngành học của SV có ý nghĩa đặc biệt đối với họ. Hai yếu tố này có ảnh hưởng nhiều nhất trong nhóm yếu tố gia đình với ĐTB là 2.42 và 2.35. Các yếu tố như: Nghề nghiệp của cha mẹ, hoàn cảnh kinh tế gia đình, gia đình có truyền thống trong học tập, mong muốn cho con học hành của cha mẹ có mức ảnh hưởng bình thường đến ĐCHT của SV. Đặc biệt trong nhóm yếu tố gia đình thì có yếu tố: Dòng họ khuyến khích con cháu học hành được SV cho rằng hầu như không ảnh hưởng đến ĐCHT trong học tập của họ.

b. Ảnh hưởng từ nhà trường

Nhà trường chính là môi trường gần gũi với SV trong quá trình học ở đại học, phần lớn thời gian và các hoạt động của SV diễn ra ở đây. Nhóm yếu tố nhà trường xếp ở vị trí thứ 4 trong nhóm 5 yếu tố ảnh hưởng đến ĐCHT trong học tập của SV với ĐTB $\overline{x}$ = 2.23. Trong nhóm yếu tố từ phía nhà trường thì có hai yếu tố là: Hình ảnh người giáo viên mà mình mến mộ và Sự góp ý của giáo viên được SV đánh giá ở mức ảnh hưởng nhiều với ĐTB là 2.40 và 2.35. Các yếu tố còn lại trong nhóm yếu tố này chỉ ở mức độ bình thường.

c. Ảnh hưởng từ bạn

Cũng như gia đình, bạn bè có ảnh hưởng nhất định đến ĐCHT trong học tập của mỗi cá nhân. Mặc dù sự ảnh hưởng của bạn bè được SV đánh giá cao với ĐTB $\overline{x}$ = 2.35 nhưng cũng chỉ xếp ở vị trí thứ ba trong các nhóm ảnh hưởng đến ĐCHT của SV. Trong các yếu tố từ phía bạn bè thì sự động viên, cảm thông, giúp đỡ từ phía bạn bè có ảnh hưởng lớn đến sự thành đạt của cá nhân trong học tập nghề nghiệp với ĐTB $\overline{x}$ = 2.47. Sự so đo, đố kỵ, cạnh tranh chỉ có mức ảnh hưởng bình thường đối với sự thành đạt của SV, ĐTB của yếu tố này $\overline{x}$ = 2.24.

d. Ảnh hưởng từ xã hội

Nhóm các yếu tố từ xã hội được SV đánh giá có ảnh hưởng nhiều tới ĐCHT trong học tập (chỉ sau nhóm yếu tố thuộc về cá nhân) với ĐTB $\overline{x}$ = 2.41. Trong đó, yếu tố "*Cơ hội làm việc tốt và lương cao*" có sự ảnh hưởng mạnh nhất trong nhóm yếu tố này với ĐTB $\overline{x}$ = 2.65. Điều này cho thấy sự ảnh hưởng của nền kinh tế thị trường trong xã hội đã đang đặt ra những cơ hội và thách thức đối với SV. Để có được việc làm đúng chuyên ngành, lương cao là mong muốn của SV và đây cũng chính là động lực để SV cố gắng phấn đấu. Vì vậy, yếu tố này được SV đánh giá là có mức độ ảnh hưởng nhiều đến ĐCHT trong học tập của họ. Hai yếu tố được SV đánh giá có sự ảnh hưởng nhiều thứ hai sau yếu tố có cơ hội làm việc đúng chuyên ngành và lương cao, đó là *"Đòi hỏi của xã hội với nguồn nhân lực có trình độ cao"* và *"Xu thế toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế"* với ĐTB $\overline{x}$ = 2.49. Kết quả này cho thấy SV đã ý thức được những đòi hỏi, yêu cầu mới của xã hội về nguồn nhân lực và hơn một nửa SV cho rằng hai yếu tố này có ảnh hưởng nhiều đến ĐCHT trong học tập của họ. Mặc dù nước ta luôn coi giáo dục là quốc sách hàng đầu, Đảng và Nhà nước cũng như các trường đại học luôn có những chính sách ưu tiên, hỗ trợ người học. Tuy nhiên, theo đánh giá của SV thì những hỗ trợ này (học bổng, giải thưởng, chi trả tiền đào tạo...) mới chỉ có ảnh hưởng đến ĐCHT của họ ở mức bình thường với ĐTB 2.31 và 2.14. Như vậy có thể thấy, ĐCHT trong học tập chịu sự tác động của cả yếu tố khách quan và yếu tố tâm lý chủ quan. Song mức độ ảnh hưởng của các yếu tố là khác nhau, trong đó yếu tố tâm lý chủ quan có tác động mạnh mẽ hơn các yếu tố khách quan.

2.3.3. Nhận thức của sinh viên về tầm quan trọng của sự giúp đỡ từ gia đình, thầy cô giáo và bạn học

Để tìm hiểu đánh giá của SV về tầm quan trọng của sự nỗ lực, sự giúp đỡ từ gia đình, thầy cô giáo và bạn học. Trong những hỗ trợ ấy thì SV đánh giá cao yếu tố nào và có thống nhất với việc SV đánh giá sự ảnh hưởng của các yếu tố khách quan và chủ quan đến ĐCHT hay không chúng tôi đưa ra câu hỏi: *"Bạn hãy cho biết ý kiến của bạn về những ý kiến dưới đây"* và thu được kết quả ở bảng 2.

STT	Mức độ			$\bar{x}$	Thứ bậc
	Đồng ý	Phân vân	Không đồng ý		
	SL	SL	SL		
1	119	63	5	2.61	5
2	129	55	3	2.67	2.5
3	126	57	4	2.65	4
4	43	32	112	1.63	6
5	128	56	3	2.67	2.5
6	132	51	4	2.68	1

Bảng 2: Mức độ nhận thức của SV về tầm quan trọng của sự nỗ lực và sự giúp đỡ từ gia đình, thầy cô giáo và bạn học

Chú thích: 1: Sự giúp đỡ về vật chất và tinh thần từ phía cha mẹ người thân; 2: Sự hợp tác và giúp đỡ của bạn bè; 3: Sự chỉ bảo và dạy dỗ tận tình của thầy (cô); 4: Chỉ cần sự cố gắng nỗ lực hết mình của bản thân; 5: Nỗ lực hết mình và cần có sự giúp đỡ của cha mẹ, thầy (cô) giáo và bạn bè; 6: Chủ động, có sự sáng tạo và lòng quyết tâm vươn lên.

Hầu hết SV đều đánh giá cao các yếu tố được nêu đối với ĐCHT của mình. Tuy nhiên, yếu tố quan trọng nhất vẫn thuộc về bản thân SV. Yếu tố hàng đầu được SV lựa chọn là *:"Muốn đạt được kết quả cao trong học tập thì cần chủ động, có sự sáng tạo và lòng quyết tâm vươn lên"* với ĐTB $\bar{x} = 2.68$. Ở vị trí thứ hai mới là yếu tố bên ngoài *"Muốn đạt được kết quả cao trong học tập thì SV cần nỗ lực hết mình và cần có sự giúp đỡ của cha mẹ, thầy (cô) giáo và bạn bè"* và *"Để đạt được thành tích cao trong học tập thì sự hợp tác và giúp đỡ của bạn bè là điều không thể thiếu"* với ĐTB $\bar{x} = 2.67$. Điều này cho thấy, SV nhận thức được rằng để bản thân có thành tích cao trong học tập thì trước tiên phải có sự nỗ lực của bản thân, cố gắng học tập hết sức, bên cạnh đó kết hợp với sự giúp đỡ của gia đình, thầy cô và bạn học để kiến thức sâu sắc và bền vững hơn, đời sống tinh thần và vật chất hài hòa, đảm bảo trong học tập của bản thân. Chính vì nhận thức được điều này mà ở ý thứ 4 là *"Để đạt thành tích cao trong học tập thì SV không cần đến sự trợ giúp của ai mà chỉ cần sự cố gắng nỗ lực hết mình của bản thân"* đã được SV đánh giá ở mức độ "không đồng ý" với ĐTB $\bar{x} = 1.63$.

3. Kết luận

Như vậy việc xác định ĐCHT trong học tập của SV hiện nay có vai trò quan trọng góp phần trong việc hình thành một lớp người lao động chuyên môn cao cho ngày mai. ĐCHT trong học tập của SV là sức mạnh tinh thần nảy sinh từ nhu cầu hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ học tập và rèn luyện, nó thôi thúc tính tích cực của SV trong quá trình học tập và nghiên cứu, giúp SV khắc phục mọi khó khăn để đạt được kết quả cao nhất trong khả năng của mình. Những kết quả mà SV đạt được phải phù hợp với những chuẩn mực, đạo đức xã hội và được thừa nhận. ĐCHT trong học tập của SV chịu sự ảnh hưởng của cả yếu tố chủ quan và khách quan, trong đó yếu tố chủ quan có ảnh hưởng nhiều hơn yếu tố khách quan. Trong các yếu tố chủ quan thì yếu tố: "Mong muốn chuẩn bị tốt cho việc làm sau này" và "Hứng thú học tập của bản thân" là hai yếu tố ảnh hưởng nhiều nhất. Trong các yếu tố khách quan thì nhóm yếu tố xã hội có sự ảnh hưởng lớn hơn các yếu tố gia đình, nhà trường và bạn bè.

Tài liệu tham khảo

[1] Hoàng Phê (2017), *Từ điển tiếng Việt,* NXB Hồng Đức, Hà Nội.

[2] Nguyễn Quang Uẩn (chủ biên, 2003), *Giáo trình Tâm lí học đại cương,* NXB Đại học Sư phạm Hà Nội.

[3] Phan Trọng Ngọ (2005), *Dạy học và phương pháp dạy học trong nhà trường,* NXB Đại học Sư phạm Hà Nội.

[4] Nguyễn Văn Bắc (2007), *Nghiên cứu động cơ trong giáo dục*, Tạp chí Tâm lý học, số 5 tháng 5, tr. 51-56.

[5] Trần Thị Bích Diệp (2021), *Động cơ học tập của sinh viên Trường Đại học Thủ đô Hà Nội*, Tạp chí Khoa học, Trường Đại học Thủ đô Hà Nội, số 55 tháng 11, tr. 90-98.

[6] Trần Thị Thìn (2004), *Động cơ học tập của sinh viên sư phạm - thực trạng và phương hướng giáo dục,* Luận án Tiến sĩ Tâm lý học, Viện Chiến lược và Chương trình giáo dục, Hà Nội.